

[Indenrigsministeren.]

— det fremgik af bemærkningerne til lovforslaget — at det fastsatte gennemsnitsudbytte for apotekerne er fastsat af mig, og indtil 1970 har udgangspunktet været lønnen til en stats tjenestemand i 29. lønningsklasse. Sådanne tjenestemænd aflønnes nu efter 39. lønramme, hvor lønnen er fastsat sådan, at den skal kompensere for tabet af hiindtægter. Af det svar, jeg har givet folketingsudvalget, fremgår det, jeg her har nævnt, og jeg vil gerne tilføje, at det også fremgår, at man under henvisning netop til dette tilstræbte et gennemsnitsudbytte efter tjenestemandreformens gennemførelse fastlagt ikke til lønnen i 39. lønramme, men til lønnen i 37. lønramme. Jeg vil gerne videre tilføje, at jeg deler den opfattelse, som hr. Langkilde her har givet udtryk for.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling inden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ophævelse af lov nr. 454 af 14. august 1946 om foranstaltninger til sikring af Limfjordstangerne, Thyborøn havn og Thyborøn kanal.

(Første behandling af lovforslaget (nr. 19) findes i tidenden sp. 555, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 415).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Henry Sørensen: Udvalget har affholdt to møder og har herunder haft et samråd med ministeren, hvor vi har fået de oplysninger, som udvalget havde bedt om. Efter modtagelsen af disse oplysninger kan jeg på det

samlede udvalgs vegne anbefale lovforslaget til vedtagelse ved tredje behandling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets tekst og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ulån mod pant i fast ejendom [af Ivar Nørgaard m. fl.]

(Lovforslaget (nr. 48) findes i tillæg A. sp. 1307, fremsættelsen i tidenden sp. 909).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om tinglysning [af Ivar Nørgaard fl.]

(Lovforslaget (nr. 49) findes i tillæg A. sp. 1311, fremsættelsen i tidenden sp. 911).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Justitsministeren (Thestrup): De foreliggende to lovforslag har til formål at regulere visse forhold i forbindelse med den långivning, som på det private lånemarked ydes mod sikkerhed i fast ejendom.

Forholdene på det private lånemarked har jo i de senere år gentagne gange været drøftet her i tinget. I 1968 blev der således flere gange rejst spørgsmål om forholdsregler mod urimelige rente- og afdragsvilkår på det private lånemarked. Jeg fandt det rimeligt at lade spørgsmålet undersøge og nedsatte derfor i juni 1968 et udvalg, der har til opgave at fremkomme med en vurdering af de gældende straffe- og civile retlige regler vedrørende åger. Dette såkaldte „ågerudvalg“ overvejer også problemerne om finansiering af afbetalingskontrakter og om transaktioner med pantebreve.

[Justitsministeren.]

En mere almindelig drøftelse af forholdene på det private kapitalmarked havde vi i foråret 1969 i forbindelse med behandlingen af forslaget til folketingsbeslutning vedrørende Boss of Scandinavia. Debatten resulterede som bekendt i en folketingsbeslutning om nedsættelse af et udvalg, som skal undersøge forholdene omkring den kapital- og kreditformidling til dansk erhvervsliv, der sker gennem finansierings- og faktureringselskaber. Det er pålagt dette udvalg at holde sig i løbende kontakt med ågerudvalget.

Hvad særligt angår forholdene i forbindelse med belåning af fast ejendom, skal jeg henlede opmærksomheden på, at der som led i det forlig, der førte til den nye realkreditlov, blev optaget en bemærkning i folketingsudvalgets betænkning om, at man finder, at der er behov for, at der foretages en videregående analyse af forholdene på det danske kapitalmarked. Udvalget henstillede til regeringen, at en sådan undersøgelse snarest blev iværksat og gennemført med henblik på overvejelser om et fortsat lovgivningsarbejde. Denne henstilling er nu fulgt op, idet økonomiministeren har nedsat et udvalg, der som grundlag for fremtidige overvejelser om kapitalmarkedet skal klarlægge behovet for yderligere oplysninger om omfanget af og vilkårene for kreditformidling i Danmark.

På en række af de væsentligste områder, som de foreliggende forslag har til formål at regulere, foregår der således for øjeblikket et undersøgelsesarbejde i forskellige udvalg. Dette arbejde er udtryk for, at vi også fra regeringens side i høj grad er opmærksom på de problemer, som visse sider af forholdene på det private lånemarked har givet anledning til. Vi vil gerne medvirke til gennemførelse af egnede foranstaltninger, der kan tjene til at modvirke misbrug. Netop på baggrund af det omfattende undersøgelsesarbejde, som er i gang, er det imidlertid et spørgsmål, om dette er det rette tidspunkt til at gennemføre lovgivning på de områder,

forslagene berører. Det vil således efter min opfattelse ikke være rimeligt at tage endelig stilling til forslaget om genindførelse af den tidligere regel om urimelige renteaftalers ugyldighed, før vi er bekendt med resultatet af ågerudvalgets overvejelser.

Som jeg nævnte, er det netop en hovedopgave for ågerudvalget at overveje, hvilke foranstaltninger der kan træffes for at hindre urimelige rentevilkår. Udvalgets opgave er ikke begrænset til lån mod pant i fast ejendom, men det er klart, at disse lån indgår som et væsentligt led i de forhold, udvalget har beskæftiget sig med. Udvalget påregner imidlertid at kunne afslutte sit arbejde i begyndelsen af det kommende år. Jeg går ud fra, at der vil blive nedsat et udvalg til behandling af de her foreliggende lovforslag. Det vil i så fald være naturligt, at betænkningen fra ågerudvalget kommer til at indgå som led i folketingsudvalgets arbejde med denne del af lovforslaget.

Hvad angår forslagets tanker om regulering af løbetiden og afdragsvilkår, skal jeg erindre om det udvalgsarbejde, der gik forud for afgivelsen af den enstemmige udvalgsbetænkning vedrørende realkreditlovgivningen. Det blev under udvalgsarbejdet indgående drøftet, om der var grund til at frygte, at nedsættelse af den organiserede realkredits lånegrænser og løbetider ville medføre en stigning i udstedelse af private pantebrev. De begrænsninger af lånemulighederne over det organiserede kapitalmarked, som blev gennemført ved obligationsrationeringsaftalen mellem Nationalbanken og realkreditinstitutterne, førte kun til en forholdsvis beskeden stigning i udstedelsen af private pantebrev.

Ved vurderingen af den fremtidige udvikling må det tages i betragtning, at lån over pantebrevsmarkedet normalt vil forudsætte højere rente og kortere afdragstid end på almindelige realkreditlån, og at også dette marked vil være påvirket af den almindelige likviditetssituation og dermed af den almindelige pengepolitik, hvilket indgående er behandlet i den redegørelse vedrørende obli-

[Justitsministeren.]

gationsmarkedets forhold, som i november 1969 blev afgivet af det såkaldte Kurt Hansen-udvalg.

De nuværende stramme kreditforhold vil muligvis føre til en vis formindskelse af udbetalingsens størrelse ved ejendomshandlinger, og i det omfang dette sker, vil der ofte ske en modsvarende forøgelse i de sælgerpantebreve, der som regel indgår som led i finansieringen af ejendomsomsætningen.

Ifølge de oplysninger, der blev forelagt realkreditudvalget, har private pantebreve, sælgerpantebreve som lånepantebreve, i hvert fald i de seneste 10-15 år som altovervejende hovedregel været udstedt som 10-årige pantebreve, der amortiseres med en fast ydelse. Heller ikke på dette punkt har der i tiden efter realkreditlovens vedtagelse været en tendens til ændringer i retning af overgang til afdragsfri eller langfristede pantebreve. I det omfang private pantebreve som foreslået fra ejendomsmæglerside gøres fuldt afdragelige over en 15 års periode — altså med en løbetid, der er kortere end den, som forslagsstillerne tænker sig for pantebreve i forbindelse med ejendomsoverdragelse — vil dette virke opsparingsstimulerende.

På baggrund af det udvalgsarbejde vedrørende tilvejebringelsen af en bedre statistisk belysning af forholdene på det danske kapitalmarked, som økonomiministeren har foranlediget iværksat, finder regeringen det ikke hensigtsmæssigt at foreslå foranstaltninger med henblik på indgreb over for den kreditgivning, der sker uden for den almindelige organiserede realkredit.

Hvad endelig angår de sider af forslagene, der sigter mod at sikre, at låntagerne på effektiv måde bliver gjort bekendt med de forpligtelser, de går ind til, vil vi gerne være med til under de kommende udvalgsforhandlinger at overveje, om der her er problemer, som trænger til en løsning. Det er muligt, at denne side af problemerne også med fordel kan henvises til et af de udvalg, der er i gang.

Jeg vil dog gerne fremhæve, at det må være forudsætningen for eventuelle ordninger på dette område, at de kan gennemføres, uden at det bliver nødvendigt at etablere et kontrolapparat, som vil betyde en væsentlig belastning af tinglysningsvæsenet. Det må i

denne forbindelse også erindres, at eventuelle indgreb over for långivning på det private pantebrevsmarked vil være vanskelige at håndhæve, bl. a. fordi det vanskeligt vil kunne hindres, at lån optages uden direkte pantsikkerhed.

Jeg vil gerne slutte med på ny at fremhæve, at mine bemærkninger ikke må forstås som en afvisning af de intentioner, der ligger bag forslagene. Også fra regeringens side er vi interesserede i at løse de problemer, der foreligger. Vi finder det blot ikke hensigtsmæssigt at lægge sig fast på bestemte løsninger på et tidspunkt, hvor vi endnu ikke har set resultaterne af de overvejelser, der er i gang.

Vi finder det altså rimeligt, at der kommer et udvalgsarbejde vedrørende disse to lovforslag. Vi forstår de intentioner, der ligger bag forslagene, og vi er villige til at medvirke ved behandlingen af dem.

Juul-Madsen: Må jeg først slå fast, at det private pantebrevsmarked udgør en vigtig og uundværlig del af det samlede kapitalmarked. Der er intet odiøst i den normale form for udstedelse af pantebreve, det være sig i forbindelse med ejendomsomsætning eller i forbindelse med et tillægslån eller anden form for lån med et pantebrev som grundlag. Der er her tale om en form for låntagning, der rigtigt udnyttet på en god måde supplerer de muligheder, der via pengeinstitutterne, realkreditsystemet og finansieringsinstitutterne er til rådighed for befolkningen.

Jeg vil videre sige, at jeg anser det for nødvendigt, at pantebrevsmarkedet inden for ret vide rammer, men naturligvis på et grundlag, der tåler dagens lys, kan imødekomme et aktuelt lånebehov. Strammer vi vilkårene for stærkt, vil konsekvensen efter min opfattelse blot blive, at vi øger det sorte, det helt ukontrollable pengemarkeds muligheder for at skaffe sig klienter, der ofte betingelsesløst, fordi de er i en nødsituation, må underkaste sig de mest horrible vilkår. Derfor er det vigtigt, at det legale pantebrevsmarked er fleksibelt og imødekommende.

Når det er sagt, vil jeg gerne om det socialdemokratiske lovforslag konstatere, at for så vidt angår forslagetets målsætning — altså dette at skabe klare retningslinjer for lån-

[Juil-Madsen.]

givningen over det private pantebrevsmarked, at skabe bedre muligheder for, at låntagerne kan overskue de vilkår, der gælder på markedet, og at hindre åger og andre urimeligheder — er det konservative folkeparti naturligvis helt enig med forslagsstillerne. Kan vi over en lovgivning hindre ågerrenter og urimelige vilkår i det hele taget, kan vi gøre det besværligt eller umuligt for smarte og hensynsløse pengeudlånere at manipulere med pantebreve og udnytte godtroende klienter, ja, så er vi da parate til at medvirke. Spørgsmålet er blot, om det forslag, der er til behandling, når det kommer til stykket, opfylder sin egen målsætning.

På et meget væsentligt område, nemlig gæld sikret mod håndpant i ejerpantebreve eller skadesløsbreve, giver forslaget således ingen retningslinjer, men henviser til udvalgsarbejdet. Men det skal klart erkendes, at netop dette område er særdeles ømtåligt.

Må jeg om selve lovforslaget sige, at der set med mine øjne er fornuftige elementer i forslaget, men at selve forankringen af den bærende konstruktion i forslaget måske forekommer at være mindre solid.

Lad mig tage det gode først. Forslaget om at begrænse løbetiden for pantebreve udstedt i fast ejendom i forbindelse med omsætning til 20 år og for øvrige pantebreve til 10 år og forslaget om, at lånet som hovedregel løbende forrentes og afdrages med lige store månedlige, halvårlige eller helårige ydelser, er da bestemmelser, der er opsparringsfremmende og i pagt med den i foråret vedtagne realkreditlov. Jeg er af den opfattelse, at selv om man kan diskutere, om det skal være 15 eller 20 år, så er der her en god ting at forhandle om.

Det grundlæggende element i lovforslagene er vel imidlertid forslaget om, at anmeldelse til tinglysning af private pantebreve i faste ejendomme skal være bilagt et ejendomsskema med oplysning om gældsdocumentets renteforhold, afdragsforhold, pantets sikkerhed og vel også kursværdi m. v. Indførelsen af et sådant ejendomsskema, hvis det er praktisk muligt, kan sikkert på mange områder være værdifuldt. Det kan give anledning til en fornuftig statistik på dette område, det kan give anledning til,

at både køber og sælger bedre kan overskue pantets værdi, og det kan navnlig i forbindelse med handel med pantebreve være med til at hindre, at de såkaldte skæg pantebreve kan oprettes. Rent principielt må jeg altså sige, at denne tanke om ejendomsskemaet ikke på nogen måde er mig fremmed.

Med hensyn til en anden meget væsentlig paragraf i lovforslaget om udlån mod pant i fast ejendom, nemlig § 3, der tilsigter at bestemme, at ingen gyldigt kan forpligtige sig til at betale en rente, der overstiger, hvad der er rimeligt under hensyn til det almindelige renteniveau, afdrags- og opsigelsesvilkår m. v., må man vel sige, at der stilles en overordentlig vanskelig opgave til dem, der skal fastsætte dette renteniveau.

Som justitsministeren allerede har sagt i sin redegørelse for et øjeblik siden, er det nødvendigt, at der på pantebrevsmarkedet er et særdeles fleksibelt renteniveau, og det er nødvendigt, at dette renteniveau underkaster sig de betingelser, der er gældende på markedet på det tidspunkt, hvor pantebrevet oprettes. Derfor ønsker forslagsstilleren også, at der skal være et nævn på 3 medlemmer bestående af fondsbørsvekslerere og repræsentanter for banker og sparekasser, og at dette nævn skal være vejledende for domstolene. Også på dette område må det nok være klogt at vente på de betænkninger, som justitsministeren har omtalt, og som skulle komme først i det nye år. Der siges ikke i denne bestemmelse noget om, hvorvidt renten kan nedsættes med tilbagevirkende kraft. Det må vel i det hele taget erkendes, at der i forbindelse med denne meget vigtige paragraf er mange ting at undersøge, og at det grundlag, hvorpå paragraffen nu er opstillet, måske er lige spinkelt nok.

Efter min opfattelse vil hverken denne paragraf eller andre paragraffer kunne underkastes den rette bedømmelse, før vi kender resultatet af de overvejelser, der finder sted i det ågerudvalg, som justitsministeren har omtalt. Det blev nedsat i juni 1968 med den opgave at fremkomme med en vurdering af strafferetlige og civilretlige regler vedrørende åger og eventuelt stille forslag om ændrede regler. Ved skrivelse af 28. oktober 1968 blev udvalget yderligere anmodet om at overveje problemer vedrørende transaktioner med pantebreve, og det er

[Juul-Madsen.]

meningen, at man i dette udvalg — det er besluttet den 11. november — også vil tage stilling til de i nærværende forslag antydede rentebestemmelser, jævnfør forslaget § 3.

Der sidder også et udvalg vedrørende kreditformidlingen, og det må vel være rimeligt at afvente disse betænkninger og afvente, hvad der eventuelt kommer af direkte forslag til lovændringer, før vi tager endelig stilling til, i hvilket omfang det forslag, der her er fremsat, kan nyde fremme.

Det forslag, jeg her har omtalt, hviler for så vidt på, at man over tinglysningen fører kontrol med de i forslaget omtalte bestemmelser. Jeg vil gerne sige, at jeg er enig med justitsministeren i, at det kan være betænkeligt at skabe et omfattende kontrolapparat, som skal bæres af de tinglysningskontorer, som i forvejen er overbebyrdet med arbejde. Jeg forstår, at kontrollen skal henvises til tinglysningsdommeren. Vi ved jo, at det i forvejen er sådan, at en stor del af det arbejde, der udføres på tinglysningskontorerne, simpelt hen udføres af personalet; jeg kan ikke uden nærmere undersøgelse vurdere, om det overhovedet er muligt for tinglysningsdommeren at overkomme det meget omfattende arbejde, som han skal påtage sig, hvis han skal føre kontrol med hvert eneste ejendomsskema, der indsendes i forbindelse med tinglysning.

Til slut vil jeg gerne sige, at vi er villige til i det konservative folkeparti positivt at drøfte lovforslagene. Vi mener, at vi må afvente såvel ågerudvalgets betænkning som nærmere oplysninger fra det udvalg, der arbejder med kreditformidlingen, men på det grundlag vil vi gerne positivt overveje de mange gode tanker, der er i de foreliggende forslag.

Jens Frandsen: Hr. Ivar Nørgaard siger i sin fremsættelsestale vedrørende forslag til lov om udlån mod pant i fast ejendom, at forslaget er en naturlig fortsættelse af realkreditloven, der blev vedtaget i foråret, og at man ønsker at skabe større kontrol med pantebrevsmarkedet.

I det folketingsudvalg, der behandlede forslaget om realkreditloven, var man enig om, at der var behov for at få foretaget en videregående analyse af kapitalmarkedet end de undersøgelser, der var gået forud for

denne lovgivning, og der blev i betænkningen givet udtryk for dette ønske. Regeringen har siden nedsat et udvalg, der nu arbejder med disse problemer. Det skal naturligvis tilføjes, at de forslag, vi her behandler, ikke nødvendigvis forstyrrer dette arbejde, men det må siges, at det heller ikke tager hensyn til resultatet af dette arbejde. Hr. Ivar Nørgaard siger endog, at forslaget om udlån mod pant i fast ejendom vil give mulighed for mere gennemsigtighed. Jeg tror nu nok, at området fortsat vil være noget diset, og den opklaring, der ved lovforslagets eventuelle gennemførelse ville finde sted, vil tage ikke så få år, og så vil der nok alligevel stadig være nogen uklarhed til stede om de væsentligste problemer, der ligger inden for hele dette kapitalområde.

Der har gennem årene været rejst spørgsmål til såvel forhenværende som nuværende ministre om omsætning af pantebrev og om åger. Et ågerudvalg er, som ministeren allerede har oplyst det i dag, nedsat i 1968 for at finde ud af problemerne, som alle har erkendt slet ikke er så enkle. Dette udvalg har ministeren anmodet om også at vurdere spørgsmålet om transaktioner med pantebrev. Det er ikke sandsynligt, at forslagsstillerne tror, at disse problemer er løst med forslaget eventuelle vedtagelse. Jeg er overbevist om, at det ikke har været forslagsstillerens tanke, at når man nu gennemførte det, var alle problemer løst.

Jeg skal om de enkelte paragraffer kun sige lidt her ved første behandling, der jo skal være af principiel karakter. Det synes mig, at afdragsbestemmelserne er for usmidige. Jeg mener, at der på mange områder er ting, der begrundes, at man ikke har så hårde og usmidige regler, som forslagsstillerne forestiller sig. De pantebrev, der berøres af lovforslaget, er almindeligvis prioriteter, der står længst tilbage og for en dels vedkommende vel også svæver helt oppe over skorstenene. Det vedrører som nævnt ikke pant til banker, sparekasser og realkreditinstitutter, og pant til nære familiemedlemmer er heller ikke omfattet. Jeg synes, det skal siges, at langt det overvejende antal pantebrev er rimeligt begrundet i forhold, der er nødvendige i omsætningen af fast ejendom og i det hele taget i erhvervslivets finansieringsforhold. Hvis lovforslagets

[Jens Frandsen.]

gennemførelse kunne forhindre de ublu og hensynsløse udnyttelser af nogle menneskers letsindighed og mangel på økonomisk realitetssans i henseende til at klare indgåede forpligtelser osv., og hvis forslaget indeholdt så smidige bestemmelser, at der samtidig toges hensyn til individuelle afviklingsmuligheder, ja, så kunne jeg roligt anbefale det, for dette mål var i sandhed værd at nå.

Vi kan anbefale bestemmelserne om afvikling af påtaget pantebrevsgæld, varsler om opsigelse, rente og, hvad der nok er vigtigere ved en lang række overdragelser af pantebreve, de kurser, hvortil de bliver overdraget, men jeg er ikke overbevist om, at vi alene herved når målet. Den mere lys-sky virksomhed vil nok finde hen til benyt-telse af sikkerhedsstillelse i form af ejerpan-tebreve eller skadesløsbreve, hvilket for-slagsstillerne også selv nævner som et pro-blem. Jeg tror, at det er et meget stort pro-blem, for herindenfor vil man jo ikke have den kontrol som kan ligge i kontrollen med pantebreve, således som forslagsstillerne giver udtryk for det.

Vi kender alle eksempler på debitorer, der har fået en behandling, som absolut er urimelig. Vi kender også eksempler på debitorer, der ved deres efterladenhed, deres ude-blivelse uden så meget som et ord om grun-den dertil kommer i svær klemme.

Venstre er absolut interesseret i, at folke-tinget finder frem til en løsning på de pro-blemer, der er omkring hele det grå marked, hvis det da kan løses. Feltet er langt bredere end det område, vi i dag behandler. Jeg havde gerne set, om de udvalg, der behan-dler disse spørgsmål, var nået frem til et re-sultat af deres overvejelser, så vi havde haft et materiale, der kunne belyse forholdene langt bredere. Jeg håber, at disse udvalgs arbejde kan indgå i folketingsudvalgets ar-bejde, hvad jeg har forstået på ministeren i dag at der er mulighed for, i hvert fald for det ene udvalgs vedkommende.

Forslaget om ændring af tinglysningslo-ven er en følge af det forslag, jeg lige har omtalt, og må ses i sammenhæng med dette. Jeg tror, at dets gennemførelse vil betyde en hård belastning af de allerede belastede tinglysningskontorer.

Som det fremgår af mine udtalelser, har problemet, som rejses i disse lovforslag, ven-

stres udelte interesse. Regeringen har da også, som vi alle sammen ved det, arbejdet med disse spørgsmål i nogen tid, og vi hå-ber, at der snart kommer et resultat af alle overvejelserne. Vi er ikke overbevist om, at det, der her er foreslået, vil kunne klare problemerne, men erkender, at det angivne formål er rigtigt og et formål, hvorom vi er enige med forslagsstillerne. Vi går ud fra, at lovforslagene henvises til drøftelse i et ud-valg, hvor vi nærmere må diskutere enkelt-heder og virkninger.

Jeg vil altså ikke tage stilling til enkelthe-derne. Det vil, som andre ordførere og som jeg selv allerede har nævnt, være rigtigt, at de oplysninger, der kan være til rådighed, allerede når udvalget går i gang med sit arbejde, er med i de overvejelser, der finder sted. Jeg vil udtrykke håbet om, at vi kan få så mange oplysninger frem fra de nævnte udvalg, at vi inden for en rimelig og over-skuelig tid vil være i stand til at finde en løsning på de problemer, som forslagsstil-lerne her rejser.

Niels Helveg Petersen: Jeg vil gerne takke justitsministeren for bemærkningerne om ågerspørgsmålet; der skinnede igennem mi-nisterens bemærkninger om dette spørgsmål en vilje til at tage det op, så snart ågerud-valget har færdiggjort sit arbejde. Jeg me-ner, det må være den rigtige rækkefølge, og jeg kan tilsige mit partis vilje til at se på ågerproblemerne, når vi får det sagkyndige baggrundsmateriale, som vi venter på.

Jeg vil også takke ministeren for tilsagnet om at se med stor velvilje på tanken om at skabe en større sikkerhed for debitorerne i forbindelse med opsigelse af pantebreve; jeg tror, det er en vigtig side af pantebrevs-spørgsmålet.

Hovedsigtet i de foreliggende forslag er, så vidt jeg kan se, dette, at man ønsker at bringe nogen form for orden og organisering ind på det private pantebrevsmarked. Den grundtanke har jeg sympati for. Den har fået øget aktualitet efter gennemførelsen af realkreditforliget, hvor man indsnævrede spillerummet for den organiserede realkredit og til gengæld tilsvarende utvivlsomt har udvidet området for de private pantebreve. Der er tale om forbundne kar, som man meget vel var klar over det i realkreditud-valget, hvor man netop opfordrede til en

[Niels Helveg Petersen.]

undersøgelse af det private pantebrevsmarked. Denne undersøgelses resultater foreligger ikke endnu, men det bør ikke forhindre, at man går i gang med at overveje, hvorledes man kan bringe nogen orden og organisering ind på det private pantebrevsmarked. Vi må vente vækst i de private pantebrevs indflydelse på markedet ved omsætningen af fast ejendom; derfor er en undersøgelse berettiget, og derfor er det nyttigt, at vi nu i et folketingsudvalg kan diskutere disse anliggender.

Forslagsstillerne har jo koncentreret sig om, for så vidt angår de private pantebreve, at opstille nogle krav om anmeldelse til tinglysningskontorerne af en række forhold vedrørende det enkelte pantebrev. Det siges ikke direkte, hvilken form for undersøgelse af de formelle oplysninger tinglysningskontoret skal lade foretage. Tinglysningskontorerne er, så vidt jeg kan se, ikke særlig egnede til at foretage en reel prøvelse af de oplysninger, der gives i pantebrevene. Tinglysningskontorernes arbejde — og det er stort nok i forvejen — koncentrerer sig jo om at undersøge, om de formelle juridiske forhold i forbindelse med pantsætning af fast ejendom er i orden, holde orden i adgangstrækken osv. for derved at skabe en fuldstændig juridisk klarhed over pantebrevenes indbyrdes forhold. At foretage en reel prøvelse af pantets sikkerhed ligger derimod, så vidt jeg kan se, uden for tinglysningskontorernes nuværende arbejde, og det vil kræve en væsentlig udvidelse af deres arbejdsbyrde, hvis man skulle ind på noget af det, som forslagsstillerne her synes at forudsætte. Der står ganske vist ikke meget om, hvilken form for undersøgelse tinglysningskontorerne skal foretage, men der står, at man skal undersøge pantets sikkerhed, og det kan man næppe gøre uden en nærmere undersøgelse.

Jeg tror altså ikke, at den metode, der her anvises, er den rette måde at gribe dette spørgsmål an på. Den reelle prøvelse af pantebrevene med hensyn til sikkerheden og lånevilkårene i øvrigt må lægges et andet sted.

Så vidt jeg kan se, er problemet med det private pantebrevsmarked dette at forene nogle synspunkter, som godt kan stride mod hinanden. På den ene side er der en stærk

interesse i at bevare et marked, der er så smidigt, som det private pantebrevsmarked er, hvor køber og sælger, afpasset de individuelle handler, kan aftale de vilkår, der skal være gældende, uden at skele til for mange stive regler. På den anden side er der uden tvivl behov for en vis form for organisering for at skabe en sikkerhed i omsætningen, for at skabe en sikkerhed både for køber og sælger for, at man nu kan få den pris, som pantebrevet virkelig er værd, at det altså ikke er så stor frihed på pantebrevsmarkedet, at mange simpelt hen bliver snydt.

Det må også føjes til, at pantebrevsmarkedet på mange fortrinlige måder finansierer omsætningen af fast ejendom, og at den helt overvejende del af de private pantebreve er udmærkede pantebreve, der falder inden for en rimelig sikkerhedsmargen. Det, der falder i øjnene på pantebrevsmarkedet, er netop de sorte pantebreve, og mulighederne for at fange de sorte pantebreve i et system som dette, hvor man formaliserer visse krav, anser jeg ikke for at være særlig store. Når jeg taler om organisering af pantebreve, siger det snarest på det forholdsvis normale, det grå, det lysegrå, det mellemgrå marked, men ikke det sorte marked, som jeg tror er svært at få fat i ved bestemmelser af denne art.

Som sagt, jeg har sympati for en vis organisering af det almindelige pantebrevsmarked. Det, man samtidig skal passe på, er blot, at man ikke organiserer dette marked så stærkt, at man i virkeligheden skaber et nyt reallånelag i hele systemet. I forbindelse med realkreditforliget blev der enighed om at nedskære antallet af lånelag, og vi skulle jo nødig i vor iver efter at organisere pantebrevsmarkedet skabe et nyt lag, som kunne risikere faktisk at blive et nyt tredjeprioritetsinstitut. Det, jeg kunne forestille mig, var, at man med statslige myndigheders hjælp skabte en form for børs, et marked for pantebreve, hvor man havde sikkerhed for, at de pantebreve, der handledes, havde fået en sagkyndig vurdering, en påskrift på pantebrevet måske om, hvilken kurs et pantebrev af denne slags med normal sikkerhed normalt skal have. Jeg tror, det kunne bidrage til at trække ekstra købere til pantebrevsmarkedet uden at trække dem fra obligationsmarkedet og samtidig at skabe en større sikkerhed.

[Niels Helveg Petersen.]

Der er altså, tror jeg, en lang række muligheder, og jeg ser frem til, at vi kan få disse muligheder gennemdrøftet i udvalget. Jeg håber, at forslagsstillerne er så interesserede i at fremme det egentlige formål med deres forslag, at man ikke vil stirre sig blind på, at alt dette skal ordnes just under de former, der er foreskrevet i deres forslag. Hvis vi kan få den virkelig reelle drøftelse af pantebrevsmarkedets problemer, tror jeg også, vi skulle kunne finde egnede midler til at løse de problemer, som vi alle er enige om må løses.

Poul Dam: Det er naturligt at begynde med at udtrykke glæde, først glæde over, at socialdemokratiet har opdaget disse problemer, og dernæst glæde over, at regeringen modtager de socialdemokratiske forslag med så megen venlighed og forståelse og vidtstrakt overensstemmelse.

Nu kan man sige, at debatten her måske kommer en lille smule for tidligt; som justitsministeren fremhævede, foregår der jo et vidtstrakt undersøgelsesarbejde i forskellige udvalg; et af dem er jo det, som blev nedsat som følge af en bemærkning i betænkningen fra realkreditudvalget.

Jeg hørte med glæde, at der var håb om, at nogle af disse udvalg blev færdige, sågar snart færdige. Nu kan vi jo se, hvordan det går. Udvalgs løfter om at blive færdig er jo altid afgivet med forbehold; der kan vise sig nye problemer, og det gør der som regel. Men udvalgene er der altså, vi håber, der kommer noget ud af deres arbejde, og vi håber, at problemerne ikke undervejs vokser sig alt for store; det kan man nok være noget bekymret for og mene, at denne problematik er så omfattende, at der næsten ikke er tid til at behandle den i udvalg. Men nogle oplysninger skal man jo have frem; et af de virkelig vanskelige spørgsmål ved hele pantebrevsområdet har været dette, at man ikke har haft en virkelig ordentlig statistik, og det er jo noget af det, vi får.

I forslaget om udlån mod pant i fast ejendom skal jeg først hæfte mig ved et rent teknisk problem. Det virker efter min mening en lille smule sært, at man forlanger et særligt skema bilagt pantebrevene. Det ville i og for sig være enklere at kræve en standardformular for pantebreve, der skulle

tinglyses, hvoraf alle disse oplysninger fremgik; derved ville man også formindske papirmængden, og det er i hvert fald for mange af os et vigtigt formål. Måske ville det også sikre låntagerne, at tingene var en grad ekstra præciseret, endnu mere, end det kan ske gennem den metode, som socialdemokratiet har foreslået.

Dette tekniske er naturligvis ikke formålet med denne lovgivning. Der er en række formål, som man søger opfyldt, og der er andre formål, som jeg synes man skulle søge opfyldt ved en regulering af pantebrevsmarkedet, men som man ikke har taget fat på i denne omgang.

Man har for det første taget problemet ågerrenter op, og det er naturligvis smukt og nydeligt, men spørgsmålet er, om den regel, der her står i § 3, er nogenlunde betryggende. Der er en henvisning til det, der er rimeligt under hensyn til det almindelige renteniveau på aftalens tid, hvilket altså vil sige, at det rimelige er det, der faktisk eksisterer. Hvis det, der faktisk eksisterer, er noget, som adskillige må betragte som ågerrenter, ja, så findes der altså ingen ågerrente. Dertil kommer yderligere, at afgørelsen af, hvad der er ågerrenter, skal træffes af et nævn på 3 medlemmer, som skal udpeges blandt anerkendte fondsboersvekslerere og repræsentanter for banker og sparekasser, der har kendskab til pantebrevsomsætning. Det er utvivlsomt sagkyndige, men altså også repræsentanter for pengevæsenet, for pengemarkedet, som ikke kan forventes at tage alment økonomiske hensyn eller hensyn til den økonomiske politik, man ønsker ført her i landet. Jeg synes, at et sådant nævn ville være et udmærket nævn, hvis det var foreslået af et af de borgerlige partier, men det overrasker mig næsten at se det foreslået fra socialdemokratiets side, dog kun næsten.

Jeg ville gerne have gjort noget mere ved ågerrenter, end der kan tænkes her, og vi må se på i udvalget, om man kan finde frem til noget bedre.

Endvidere er der naturligvis tale om en vis oplysningsvirkning over for låntagerne, og det er jo muligt, at det kan blive effektivt; jeg er altid meget skeptisk over for den slags oplysningsvirkninger. Jeg har indtryk af, at det her ofte drejer sig om mennesker, der er i en sådan situation, at de er villige til

[Poul Dam.]

at skrive under på hvad som helst, og at oplysningerne ikke virker med den fornødne kraft, i hvert fald ikke oplysninger om byrder, som ligger et stykke ud i fremtiden.

Men ét formål kan naturligvis opnås gennem forslaget: man kan få en bedre statistik, og det er jo altid godt at få bedre statistik. Vi har manglet den hidtil, og det er i orden, at vi får den.

De formål, som jeg ikke mener bliver opfyldt med forslaget, er for det første et formål, som jeg anser for væsentligt, nemlig at man gennem regulering af pantebrevsmarkedet skulle kunne opnå en begrænsning af gældsætningen. Her er ikke tale om belåningsgrænser; vi fik i realkreditlovgivningen meget klare begrænsninger for, hvor meget der kunne lånes af de institutioner, der taltes om dér, men her er altså en ubegrænset adgang til belåning, så længe det sker på det private marked. Fra mit partis side foreslog vi i sidste samling et absolut forbud mod nybelåning af fast ejendom, når det ikke var af en sådan art, som direkte tjente til at fremme omsætningen eller at fremme den rationelle udnyttelse af de pågældende ejendomme. Det var netop for at undgå, at den grå kapital i urimelig grad søgte over på det lånemarked, der her findes, en adfærd, som er meget praktisk, og som jo også har den for de pågældende mennesker behagelige side, at staten gennem de gældende fradragsregler for renter betaler en ganske stor del af omkostningerne. For hele samfundskonomiens skyld er det efter vor mening nødvendigt at begrænse denne gældsætning, når den ikke har rationaliseringsformål eller omsætningsfremmende formål, og dette skulle efter vor mening også være med i et forstandigt forslag nu.

Dernæst er der i forslaget ingen virkelig sikring imod de urimelige vilkår, som en række låntagere udsætter sig for. Hr. Niels Helveg Petersen understregede, at tinglysningskontorerne næppe havde evne til at undersøge og kontrollere vilkårene i tilstrækkelig grad, og det er jeg enig med ham i; der måtte gives dem større bemyndigelser, og der måtte også gives dem flere oplysninger, end der her er tale om.

Hr. Jens Frandsen nævnte mulighederne for, at man via ejerpantebreve og skadesløsbreve kunne omgå hele sagen. Også dette er

jo rigtigt. Jeg synes, det er interessant, at man fra disse to borgerlige ordføreres side påpegede, at der egentlig burde gøres mere, end socialdemokratiet her havde foreslået. Der er naturligvis også en risiko for, at der kommer egentlige sorte pantebreve, i hvilken forbindelse man måske kunne overveje, om man i endnu større udstrækning kunne knytte en egentlig gyldighedsvirkning til tinglysningen, således at pantesikringsaftaler simpelt hen var ugyldige i det omfang, de ikke var tinglyst, at tinglysningen altså ikke alene havde en prioritetsvirkning, men også havde en egentlig gyldighedsvirkning for den slags dispositioner.

Med disse bemærkninger skal jeg sige, at jeg tror, det vil være nyttigt, at vi får nedsat et udvalg til at drøfte de mange problemer, som dels er rejst her, dels eksisterer i virkelighedens verden, men jeg tror nok, at hvis man skal komme til et resultat, der er nogen nytte til, skal det gå langt videre og være langt dristigere end det, socialdemokratiet har foreslået.

Sigsgaard: Hr. Poul Dam fandt det overraskende og interessant, at VKR-ordførerne måske var tilbøjelige til at gå videre, end socialdemokratiet her vil gå. Jeg er ikke sikker på, at hr. Poul Dam havde opfattet VKR-ordførerne rigtigt. I hvert fald opfattede jeg dem lidt anderledes. Jeg opfattede dem sådan, at de erkendte, at det ville være vanskeligt også med gennemførelse af socialdemokratiets forslag at undgå den grove udnyttelse, som i dag finder sted af folk, der er økonomisk vanskeligt stillet, og som måske af forskellige grunde har svært ved at indse, at de undertiden går ind på økonomiske vilkår i forbindelse med gældsstiftelse, der er alt for belastende for dem. Jeg tror altså i og for sig, at det nærmest var en erkendelse hos disse ordførere af, at det måske er umuligt og i hvert fald meget vanskeligt med vores kreditsystem at forhindre en sådan grov udnyttelse. Måske er det en rigtig erkendelse; i så fald siger det jo en del om, at der er grund til langt mere dybtgående reformer end dem, vi ser forslag om, også gennem det foreliggende.

Jeg skal kun gøre enkelte bemærkninger. Forslagsstillerne vil mindske muligheden for, at afdragene gøres så små, at låntagerne efter de 10 eller 15 år pludselig skal af med

[Sigsgaard.]

en meget stor sum, og det er jo vittelig et alvorligt problem. Men jeg er bare ikke sikker på, at man her går vidt nok. I stedet for bestemmelsen om, at pantelån ikke må løbe mere end 20 år — og den bestemmelse forekommer jo ud fra dagens situation en smule overflødig — kunne man fastsætte en bestemmelse om, at afdraget skulle være så stort, at hele gælden var afdraget til forfaldstid. Ideen i at fastsætte kurstabet, når der i praksis altid handles inklusive kurstab, er mig en smule uklar, men den kan måske blive afklaret enten her i dag eller under udvalgsbehandlingen.

Derimod er der andre ændringer, der trænger sig på, og som jeg håber man kan tage op under udvalgsbehandlingen. En mindre ting er, at jeg synes, der bør lægges et loft over ejerskifteafdragene, som tit er ganske store; men først og fremmest bør låntagerne beskyttes langt bedre, end tilfældet er i dag. I Danmark er lovgivningen først og fremmest på kreditors side, i Sverige er den i højere grad på debtors side. I Danmark skal debitor rykke ud med hele restlånet, hvis han bare én gang glemmer at betale afdrag i tide, han har kun 7 dage at løbe på, og sådanne forglemmelser forekommer ganske tit og bringer folk i yderst desperate økonomiske situationer. I Sverige er det sådan, at kreditor kun kan forlange restbeløbet, hvis afdragene ikke er betalt 14 dage efter forfaldsdagen, og hvis de for sent betalte afdrag i alt udgør mindst $\frac{1}{10}$ af den oprindelige lånesum. Det vil altså sige, at der er langt, jeg ved ikke, om man kan sige lempeligere vilkår for låntagerne i Sverige, langt større sikkerhed imod den udnyttelse, som de tit bliver genstand for her i Danmark, og jeg vil gerne henstille, at man under udvalgsbehandlingen tager dette spørgsmål op, ser på de svenske regler og eventuelt overfører dem helt eller delvis til danske forhold.

Må jeg til slut sige, at hvis ikke udvalgsbehandlingen bringer forbedringer i lovforslaget på det punkt, vil fordelene ved at få

det gennemført være til at overskue. Vi er altså velvilligt indstillet over for lovforslaget, men finder, at det er for begrænset; derfor har jeg villet pege på ting, man kunne tage op og supplere det med.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ivar Nørgaard): Jeg vil gerne takke for den modtagelse, vore lovforslag har fået her i dag. Den kan, synes jeg, betegnes som præget af velvilje og sympati fra alle sider, men denne velvilje og sympati er måske så voldsom, at man kan blive noget betænkelig, for man må også passe på, at det hele ikke bliver begravet i velvilje og sympati. Der er enkelte bemærkninger fra ordførerne, som kan skabe en vis ængstelse hos mig for, at man kan komme til at begrave det, om ikke andet så i udvalget, for jeg forstod, at flere af ordførerne ønskede, at vi først skulle have resultaterne fra alle de udvalg og kommissioner, der i øjeblikket arbejder med dette og beslægtede problemer. Vi har i dag fået at vide, hvad der selvfølgelig er tilfredsstillende, at ågerudvalget bliver færdigt i begyndelsen af det nye år, men jeg forstod på flere af ordførerne, bl. a. hr. Juul-Madsen og hr. Jens Frandsen, at man ønskede, at også det udvalg, som økonomiministeren har nedsat til at beskæftige sig med gældsætningsproblemer i al almindelighed, skal have tilendebragt sit arbejde. Nu er jo det udvalg, som det også rigtigt er blevet sagt, et resultat af en enig henstilling fra realkreditudvalget, som sluttede sit arbejde i juni måned, og det tog økonomiministeren omkring 4 måneder at imødekomme ønsket om nedsættelse af dette udvalg. Det er altså ikke så forfærdelig længe siden, udvalget blev nedsat, og jeg ved ikke engang, om det har påbegyndt sit arbejde, men jeg synes nok, at det kunne være af interesse for den drøftelse, vi har i dag, at få en tilkendegivelse fra økonomiministeren om, hvornår dette udvalg forventes at have afsluttet sit arbejde. For hvis der tidsmæssigt er en væsentlig afstand mellem afslutningen af arbejdet i ågerudvalget og i det udvalg, der just er nedsat, så ville jeg

[Ivar Nørgaard.]

mene, at vi i hvert fald kun bør vente på materialet fra ågerudvalget og så tilendebringe arbejdet med de foreliggende lovforslag.

Det mener jeg at vi bør gøre, så meget des mere som alle her i dag synes at have erkendt, at der er akutte problemer på pantebrevsområdet, der må løses. Jeg mener ikke, at den omstændighed, at der også er andre problemer på andre områder, bør hindre os i at løse denne sag, når det ser ud til, at vi alle sammen faktisk er enige om, at vi både bør have en bedre belysning af disse spørgsmål og en ordning, der i videst muligt omfang, så godt som det nu er menneskelig muligt, hindrer misbrug, og det er jo det, vores lovforslag går ud på.

Jeg kan nævne, at vi i socialdemokratiet har arbejdet videre med spørgsmålet, og at vi også har interesseret os for dette lovforslags forbindelse med straffelovgivningen og aftaleloven, og at vi i løbet af ganske kort tid vil fremsætte lovforslag om en skærpelse af ågerbestemmelsen i straffeloven og om en ændring af udnyttelsesbestemmelsen i aftalelovens § 31. Vi er altså selv opmærksomme på forbindelsen til straffeloven og aftaleloven, og vi mener, at vi også kan formulere de nødvendige ændringer, der kan sikre os mod urimelig udnyttelse.

Jeg forstod på justitsministeren, at der for regeringen foreligger noget statistisk materiale, som skulle dokumentere, at der ikke i den tid, der nu er gået, siden realkreditlovgivningen blev ændret, er sket nogen forøgelse i anvendelsen af private pantebrev. Den statistik kender jeg ikke, men det må være af interesse for offentligheden og for udvalget at få kendskab til den. Vi har derimod den statistik, som Nationalbanken udsender, men den lider jo af en vis forsinkelse, som så meget dansk statistik gør. Den viser imidlertid, at der i det seneste år er sket en ret voldsom udvidelse af anvendelsen af pantebrev. Det er klart, at vi naturligvis er interesserede i at få et så frisk materiale som muligt til bedømmelse også af vore forslag.

Justitsministeren nævnte, at ejendomsmæglerne — det er vistnok ejendomsmæglerernes organisation — har foreslået en ordning med en 15 års periode, og justitsministeren påpegede, at den egentlig var skrap-

pere end den, vi foreslår. Jeg er ikke helt sikker på, at justitsministeren har ret i den bedømmelse, for det, der jo nok er det skrappeste i vores forslag — hvis man skal bruge det udtryk — er 10 års bestemmelsen, og det er mit indtryk, at netop belåning i eksisterende ejendomme uden omsætning er et af de områder, der vil få voksende betydning, efter at vi har vedtaget den ny realkreditlov. For det er jo netop på grund af vedtagelsen af den ny realkreditlov, at vi har sat en grænse på 10 år for lån mod pant i fast ejendom, hvor der ikke foreligger nogen omsætning, altså de såkaldte tillægslån. Jeg kunne forestille mig, at nogle mennesker i dag står i kø — måske ved økonomiministerens noget om, hvor mange det drejer sig om — som følge af den endnu eksisterende rationering for tillægslån, men som, når de opdager, at de ikke når med i systemet, men skal undergives den almindelige begrænsning, som loven er udtryk for, vil søge over i pantebrevsmarkedet, og derfor ser jeg en stor risiko for, som jeg også nævnte det under debatten for nogle måneder siden, at der, når man ophæver den nuværende rationering, vil finde en voldsom udvidelse sted både af obligationsmarkedets tillægsbelåningsordning og på det private pantebrevsområde. Hvis man så tilbyder længere løbetid for pantebrevene end for obligationerne, er jeg bange for, at den bestemmelse, vi vedtog enstemmigt her i folketinget om at begrænse obligationernes løbetid til 10 år, bliver illusorisk, for så får vi bare en anden type lån, nemlig dem, der bliver givet ved tinglyste pantebrev.

Det glæder mig, at justitsministeren i øvrigt var positiv og på regeringens vegne lovede medarbejde til skabelsen af en ny lovgivning på dette område.

Hr. Juul-Madsen fastslog, at der ikke var noget odiøst i selve pantebrevssystemet og -institutionen, og deri er jeg helt enig. Det har et nyttigt formål, når man overholder reglerne og ikke udnytter folks ukendskab til dette pantebrevsinstitut, og det er netop det, vi vil forsøge at sanere. Ideen med denne lovgivning er at gøre pantebrevsmarkedet til noget sundt og få udskilt det usunde, og en af de væsentligste måder til at sikre, at der bliver mere sundhed på området, er netop at gennemlyse det, så man kan se, hvad det egentlig er, der foregår. Vi ved for

[Ivar Nørgaard.]

lidt om, hvad der foregår, vi må gætte os til det. Den statistik, vi har, er alt for generel, og hvis dette forslag bliver vedtaget, vil vi i løbet af kort tid derefter få virkelig oplysning om, hvad markedet består i.

Flere af ordførerne var inde på vanskeligheden ved at anvende § 3, og vi, der har stillet forslaget, er enige med ordførerne om, at det er ikke nogen let sag at finde en koncis definition på, hvad der skal forstås ved urimelig rente, og dermed, hvad der kan betragtes som åger, men jeg kan ikke give hr. Poul Dam ret i, at det ikke vil være fornuftigt i denne sag at bruge folk fra det organiserede pengemarked til at bedømme, om der foreligger det ene eller det andet. Jeg synes, hr. Poul Dam blandede to ting sammen, nemlig spørgsmålet om almindeligt renteniveau og rentepolitik på den ene side og så differentieringen i rentesatserne, når der gives et bestemt renteniveau. Jeg kan da godt være enig med hr. Poul Dam i, at man kunne ønske sig en anden generel penge- og rentepolitik. Det er bare ikke noget, som en sådan lov om udlån mod pant i fast ejendom kan øve indflydelse på. Det, vi ønsker i denne forbindelse, er to ting, nemlig at skabe forbindelse med det forslag, vi just har vedtaget om obligationerne, og så at sikre en gennemlysning og hindre urimeligheder. Men urimelighederne må altid måles ud fra det niveau, der nu engang eksisterer som det gennemsnitlige eller det normale, og derfor må det være rigtigt, at det er bank- og sparekassefolk og fondsbørsvekslerere, som vurderer, om de betingelser, der foreligger, ligger uden for de på det givne tidspunkt normale. Jeg tror oven i købet, at grunden til, at man har opgivet at praktisere tidligere ågerparagraffer, er, at man ligesom har forsøgt at presse noget konkret ind i dem, noget, der skulle gælde til alle tider, men vi kan netop ikke definere en rente som urimelig høj til alle tider. Hvis vi gjorde det, ville vi kunne anklage alle i dag for at drive åger, og det ville jo være meningsløst. I den type af samfund, vi lever i, må vi acceptere renten som en pris, der er bestemt af efterspørgsel og udbud, men vi må ønske, at den bliver bestemt af efterspørgsel og udbud på det organiserede marked og inden for de grænser, vi selv har fastlagt lovgivningsmæssigt. Der vil stadig være

afvigelser, nogle gange i det grå og i det mørke, andre gange helt åbenlyst, men sådan at folk ikke kan gennemskue det; det er det, vi må have fat på, og det mener jeg at de nævnte folk vil være gode til at udtale sig om.

Hr. Niels Helveg Petersen nævnte, at der ikke blev sagt noget om, hvad det var for en undersøgelse, der skulle finde sted på tinglysningskontoret, og flere af ordførerne har været inde på, at det måske kunne blive administrativt besværligt at finde frem til en ordning, der sikrede en tilstrækkelig kontrol. Hr. Poul Dam nævnte, at man måske kunne gå så vidt, at man lavede standardformularer i stedet for skemaer, der skulle udfyldes. Jeg kan godt røbe her, at forslagsstillerne har forsøgt at udfærdige et skema, som vi overvejede at vedlægge lovforslaget, vi har altså konceptet til et sådant skema, men vi afstod fra at trykke det, netop fordi vi var klar over, at der kunne være en række juridiske problemer, som vi ikke havde taget fuldt hensyn til. Vi ønsker at få dette skema prøvet, og vi håber, at justitsministeren vil lade juristerne i justitsministeriet se på det forslag, vi allerede har udarbejdet. Nu har vi jo formuleret vort forslag sådan, at vi beder justitsministeren om at udarbejde skemaet, men vi vil altså meget gerne komme med vores forslag og have det bedømt.

Så var hr. Poul Dam inde på spørgsmålet, om det ikke var rimeligt nu også i denne lov at fastlægge en egentlig begrænsning af gældsætningen gennem fastsættelse af lånegrænser. Det kunne godt være fristende i en sådan lov både at have bestemmelser om løbetider og om en eller anden begrænsning i forhold til pantets værdi. Vanskeligheden ligger imidlertid deri, at der ikke er knyttet vurderingsmyndigheder til omsætningen med pantebrev, på samme måde som der er knyttet vurderingsmyndigheder til omsætningen med obligationer. Kreditforeningerne har jo knyttet til sig en stor stab af vurderingsfolk, mens handelen med pantebrev ikke er nær så organiseret og heller ikke på samme måde betjener sig af uddannede folk eller folk med erfaring i dette. Derfor kan det nok være svært, hvis man overhovedet går ind på hr. Poul Dams tanke, at finde en metode, hvorefter man ville kunne praktisere en bestemt lånegrænse,

[Ivar Nørgaard.]

f. eks. formuleret som en bestemt procent af pantets værdi, da man jo hele tiden kan pantsætte en ejendom, f. eks. under skiftende handelsværdier. Det, vi foreløbig har foreslået, er, at man i det skema, vi vil forelægge i udvalget, opgiver al den viden, man har om pantets værdi, de tidligere vurderinger, de handelsværdier, der er opstået, når det pågældende pant har været genstand for omsætning, men det er da muligt, vi under udvalgsarbejdet kan finde frem til en fornuftig måde løbende at værdiansætte pantet på, således at man også, hvis man finder det nødvendigt, kan indføre lånegrænser. Men vi har altså afstået fra det, fordi vi har været bange for, dels at det rent praktisk ville være overordentlig vanskeligt at finde pantets værdi, dels at det måske også kunne hindre en hel del fornuftige handler, som ingen kan være interesseret i at få stoppet, altså at det måske ville kunne gøre det vanskeligt for almindelige mennesker at anskaffe sig et parcelhus.

Jeg er enig med hr. Sigsgaard i, at det kunne være af interesse at få de svenske regler frem, og jeg vil gerne, da hr. Sigsgaard jo ikke selv kommer til at sidde i udvalget, foranledige, at vi får disse regler frem både i udvalget og også under en senere behandling her i folketinget.

Det ser altså ud til efter behandlingen i dag, at vi nu kan få nedsat et udvalg og komme i gang med at drøfte vort lovforslag. Men jeg vil gerne endnu en gang, inden jeg forlader talerstolen, minde om, at det er af betydning for vurderingen af, hvornår vi kan afslutte arbejdet i det udvalg, at få en tillkendegivelse fra økonomiministeren om det store udvalgs arbejde og eventuelle tidsfrister dér.

Økonomiministeren (Nyboe Andersen): Jeg vil gerne sige til hr. Ivar Nørgaard, at udvalget jo først for nylig er kommet i gang, og man kan ikke nu sige, hvornår det kan være færdigt med arbejdet, men jeg vil gerne have lov at citere et par linjer fra kommissoriet for dette udvalg. Det hedder:

„Det er ønskeligt, at arbejdet fremmes mest muligt. Det forventes ikke nødvendigvis, at udvalget afgiver en samlet betænkning ved afslutningen af sit arbejde, men der kan afgives delbetænkninger,

efterhånden som arbejdet skrider frem.“

Jeg skal gøre udvalget bekendt med drøftelsen her i dag og dermed forsøge at lede arbejdet i retning af, at man på et så tidligt tidspunkt som muligt kan få belyst de problemer, der er af særlig relevans for arbejdet i det kommende udvalg om disse forslag.

Hr. Ivar Nørgaard spurgte også, om der var kødannelse ved den eksisterende rationering af tillægslån. Der er en vis kødannelse, en kødannelse, der vistnok nogenlunde kan udtrykkes sådan, at den er af en størrelsesorden på omtrent et halvt kvartals bevillinger, altså måske 200-300 mill. kr. eller deromkring, men mere præcise opgørelser kan jo komme, hvis udvalget stiller spørgsmål om det.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ivar Nørgaard): Jeg vil gerne takke økonomiministeren for oplysningerne. Det er jo sådan, at det — i hvert fald for socialdemokratiet, men jeg har indtryk af, at det gjaldt almindeligt i udvalget — var en betingelse for gennemførelsen af forliget på obligationsområdet, at man snarest fik taget fat på de øvrige områder, og at man derfor snarest fik nedsat et hurtigt arbejdende udvalg, som vi vist fik formuleret det i betænkningen. Det har derfor selvfølgelig bekymret os, at det har været 4 måneder, før man begyndte, men den omstændighed, at man nu vil arbejde på en sådan måde, at der kan afgives delbetænkninger, kan måske bevirke, at man kan indhente noget af det forsømte, og det kan måske på dette felt gøre vort arbejde lettere. Jeg ved ikke, om økonomiministeren, da han udarbejdede kommissoriet, havde i tankerne, at man f. eks. kunne tage pantebrevsmarkedet op for sig selv. Hvis det var en af mulighederne, kunne man forestille sig, at dette udvalg af sagkyndige arbejdede parallelt med vores politiske udvalg, og at der så løbende var kontakt mellem disse udvalg, således at vi slet ikke behøvede at blive sinket på dette område, men kunne nå til et fælles resultat inden for overskuelig tid.

Jeg vil gerne spørge økonomiministeren, om han anser det for en mulig ordning, for ellers er jeg bange for, at vi kommer til at vente for længe på at få løst problemerne. Alle er jo enige om — og det går jeg også ud fra at både justitsministeren og økonomi-

[Ivar Nørgaard.]

ministeren er — at det statistiske materiale, vi har i øjeblikket, er utilstrækkeligt, og at det vil være meget gavnligt også for bedømmelsen af hele det samlede kapitalmarked, at vi snarest får tilvejebragt grundlaget for en bedre statistik på dette område.

Økonomiministeren (Nyboe Andersen): Jeg kan da kun bekræfte, at bemærkningen om delbetænkninger netop blev indsat for at fremme arbejdet så meget som muligt, at man altså f. eks. vedrørende pantebrevs-markedet kunne få oplysninger frem så hurtigt som muligt og ikke behøvede at vente på en samlet betænkning, men kunne udnytte disse oplysninger i lovgivningsarbejdet, så snart der måtte være brug for det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af ligningsloven [af Ømann m. fl.]

(Lovforslaget (nr. 64) findes i tillæg A. sp. 1457, fremsættelsen i tidenden sp. 1293).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Finansministeren (Poul Møller): Det lovforslag, som vi her skal til at behandle, svarer nøje til det forslag om ændring af ligningsloven, som socialistisk folkeparti fremsatte i sidste folketingssamling. Lovforslaget går for det første ud på, at vi i løbet af en 10-årig periode skal nå frem til, at det er uden betydning for opgørelsen af den skattepligtige indkomst, om skatteyderen har haft underskud eller overskud af sin egen bolig i et en- eller tofamilieshus eller i en

ejerlejlighed. I det første af de 10 år skal skatteyderen medregne $\frac{9}{10}$ af over- eller underskuddet ved indkomstopgørelsen, i det næste $\frac{8}{10}$ og således videre, indtil vi altså i 1981 kommer ned på 0. For det andet går lovforslaget ud på, at renter af gæld, som skatteyderen stifter efter den 1. januar 1972, kun kan fradrages i det omfang, det drejer sig om lån, som skatteyderen har optaget til brug i sin erhvervsvirksomhed.

I fjor gik det jo sådan, at ingen her i salen, bortset naturligvis fra socialistisk folkeparti selv, kunne anbefale lovforslaget. Jeg skal i det store og hele tillade mig at henvise til, hvad jeg sagde i fjor herom — det står i Folketingstidende for 1969-70, sp. 901-902. Hovedsagen er, at lovforslaget, hvis det blev gennemført, ville medføre ubyrde praktiske vanskeligheder, fordi det forudsætter en sondring mellem private og erhvervs-mæssige renteudgifter. Vanskeligheden ved at skelne mellem disse to slags renteudgifter vil medføre, at ordningen rammer lønmodtagere og pensionister i langt højere grad end de selvstændige erhvervsdrivende. Jeg har nok bemærket, at man her ved genfrem-sættelsen har tilføjet i lovforslagets punkt 2, at renteudgiften uomtvisteligt skal være erhvervs-mæssig. Det må dog vist være klart, at man ikke løser dette vanskelige afgrænsningsproblem ved blot at skrive i en lovparagraf, at det skal være uomtvisteligt.

Skønt jeg altså ikke kan anbefale lovforslaget til vedtagelse, er jeg naturligvis, såfremt det ønskes, parat til at bidrage til en nærmere belysning af de rejste problemer i et udvalg, for jeg forstår og erkender problemets betydning. For inflationsbekæmpelsen er det naturligvis vigtigt, at man ikke uden videre kan se bort fra renteudgifter, fordi de er fradragsberettigede. Jeg kan i den forbindelse oplyse, at jeg for nogen tid siden har anmodet skattedepartementet om at udarbejde en udførlig redegørelse om fradragsretten for renteudgifter. Denne redegørelse, der bl. a. omfatter oplysninger om retsstillingen i andre lande, vil naturligvis, når den er færdig, kunne stilles til rådighed for udvalget.

I den skriftlige fremsættelse kom ordføreren for forslagsstillerne ind på en rapport af 1970 fra OECD. Jeg skal i den anledning oplyse, at rapportens omtale af renteforholdene i Danmark har karakter af en redegø-